

REPUBLIKA SLOVENIJA
FISKALNI SVET

Mesečna informacija

Februar 2025

Ključni poudarki¹

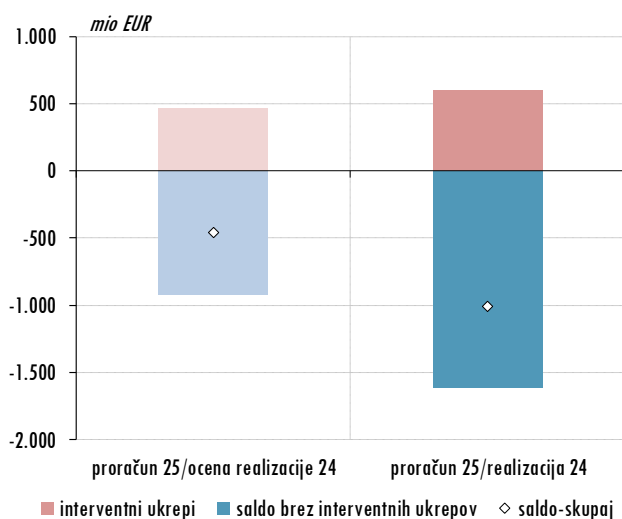
- Proračun za leto 2025 je bil oblikovan na podlagi previsokih ocen odhodkov za leto 2024. Povečanje primanjkljaja bi bilo zato letos lahko večje, kot je bilo prikazano ob sprejemanju proračunskih dokumentov. Primanjkljaj brez interventnih ukrepov naj bi se tako letos povečal glede na zadnje razpoložljive podatke za leto 2024 kar za 1,6 mrd EUR, medtem ko naj bi se odhodki povečali za 2,4 mrd EUR (17 % več kot lani). Več kot polovica dodatnih odhodkov bo namenjena za tekočo porabo (npr. plače in socialna nadomestila), ki dolgoročno obremenjuje javne finance. Takšen pristop k proračunskemu načrtovanju lahko vodi do neracionalne porabe in ogrozi vzdržnost državnih financ.
- Januarja je imel proračun presežek 203 mio EUR, kar je manj kot presežek v višini 336 mio EUR lani. Prihodki so se povečali za 1,9 %, kar je bistveno manj kot lani (10,6 %), predvsem zaradi manj sredstev iz EU. Odhodki so se povečali za 18 %, predvsem zaradi večjih subvencij in investicij.
- Zdravstvena blagajna (ZZZS) je imela lani presežek 79 mio EUR, predvsem zaradi preoblikovanja dopolnilnega zavarovanja v obvezni prispevek in nadaljnjega povečanja transfera iz državnega proračuna na 0,6 % BDP, kar je skoraj trikrat več kot pred epidemijo.
- Zaradi rekordne 8,8-odstotne uskladitve pokojnin se je moral transfer iz državnega proračuna v pokojninsko blagajno (ZPIZ) lani povečati skoraj za tretjino na 1,4 mrd EUR, kar predstavlja 2,2 % BDP. Izdatki za pokojnine so zrasli za 44 % v petih letih in predstavljajo 10 % BDP.
- Občine so imele lani primanjkljaj -0,4 % BDP (-236 mio EUR), kar je največ po finančni krizi pred petnajstimi leti. Glavni razlog za povečanje primanjkljaja v primerjavi z letom 2023 je manj denarja iz državnega proračuna za sanacijo naravnih nesreč.

¹ Vsi komentarji se nanašajo na podatke, znane 4. 2. 2025.

Državni proračun 2025 glede na dejansko realizacijo v letu 2024

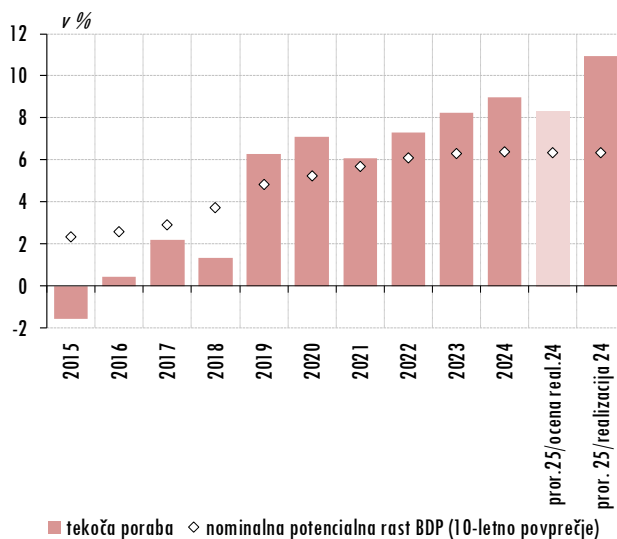
- Primerjava veljavnega proračuna za leto 2025 z dejansko realizacijo v letu 2024 ponovno potrjuje pomembnost realističnosti proračunskega načrtovanja. Ob sprejemu proračuna za leto 2025 je bilo prikazano, da naj bi se primanjkljaj brez interventnih ukrepov letos povečal za okoli 0,9 mrd EUR. Fiskalni svet je takrat opozoril, da proračunski dokumenti ponovno temeljijo na neustrezni in pretirani oceni realizacije za leto 2024, in da bo sprejem predlaganega proračuna omogočil še večje poslabšanje primanjkljaja.²
- Podatki o lanski realizaciji potrjujejo opozorila Fiskalnega sveta. Veljavni proračun za 2025 namreč omogoča povečanje primanjkljaja brez interventnih ukrepov za več kot 1,6 mrd EUR in povečanje odhodkov brez interventnih ukrepov kar za 2,4 mrd EUR, kar pomeni 17-odstotno rast glede na lani. Več kot polovico omogočenega povečanja porabe v letošnjem letu predstavlja tekoča poraba³, ki je zaradi dolgoročnega vpliva na javne finance ključnega pomena za zagotavljanje vzdržnosti javnih financ. Rast tekoče porabe se je v zadnjih treh letih postopoma krepila in presegala srednjeročno rast gospodarskega potenciala. Veljavni proračun za leto 2025 omogoča nadaljnjo krepitev tekoče porabe, pri čemer naj bi bilo preseganje potencialne rasti kar trikrat večje kot v obdobju 2020-2024.

Slika 1: Državni proračun 2025 glede na oceno in dejansko realizacijo 2024

Vir: MF, preračuni FS.

Slika 2: Rast tekoče porabe državnega proračuna*

Vir: MF, preračuni FS. Opomba: *odhodki državnega proračuna brez interventnih ukrepov, investicij, obresti, rezerve.

- Ponavljajoče oblikovanje obsežnega manevrskega prostora za rast javne porabe veča tveganje, da bo ta neracionalna in neučinkovita. Nadaljevanje višje rasti porabe od gospodarskega potenciala povečuje tveganje za vzdržnosti javnih financ. Takšen pristop k proračunskemu načrtovanju je posledica sistemskih pomanjkljivosti in ne kriznih razmer oziroma negotovosti. V prihodnje bo potrebno bolj premišljeno in uravnoteženo proračunsko načrtovanje.

² Ocena Fiskalnega sveta je razpoložljiva na https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2024/10/Gradivo_okt24.pdf.

³ Skupni odhodki brez interventnih ukrepov, investicij, obresti in rezerve.

Državni proračun januar 2025⁴

- Državni proračun je imel januarja 203 mio EUR presežka, kar je manj kot januarja lani (336 mio EUR). Po petih letih interventni ukrepi niso vplivali na saldo. S proračunom za leto 2025 namreč niso več predvideni odhodki za blaženje epidemije in draginje, obnova po poplavih bo od letošnjega leta naprej financirana s sredstvi Sklada za obnovo.⁵
- Prihodki so bili januarja 1,9 % večji medletno (januarja lani: 10,6 %). Glavni razlog za nižjo rast je precej manj prejetih evropskih sredstev. Največ so k januarski rasti prispevali prihodki od DDV in davka na dohodek pravnih oseb. Po drugi strani so se odhodki povečali za 18,0 %, medtem ko so bili januarja lani medletno nižji za 7,4 %. Januarska rast je bila v največji meri posledica izrazite rasti odhodkov za subvencije. Pomembno so k rasti prispevali še odhodki za investicije in kategorija drugi odhodki, ki zajema tudi odvajanje sredstev na proračunske sklade. Iz Sklada za obnovo je bilo januarja izplačanih 6 mio EUR, pretežni del za nadomestitveno gradnjo.

Blagajne javnega financiranja v letu 2024 (metodologija denarnega toka GFS)

Zdravstvena blagajna (ZZZS) je leto 2024 zaključila s presežkom v višini 79 mio EUR. Rasti prihodkov in odhodkov sta se okrepili zaradi preoblikovanja dopolnilnega zavarovanja v obvezni prispevek. Rast skupnih prihodkov je tako znašala 23,5 %, brez upoštevanja učinka obveznega zdravstvenega prispevka v višini 623 mio EUR pa 9,1 % (2023: 9,6 %). Ob ugodnih razmerah na trgu dela se je nadaljevala razmeroma visoka rast prihodkov od ostalih socialnih prispevkov. Transfer iz državnega proračuna se je lani nadalje povečal. Njegov delež v BDP je znašal 0,6 % BDP, kar je skoraj trikrat več kot pred epidemijo. Rast odhodkov se je občutno okrepila (19,6 %) in bila v največji meri posledica vmesne porabe⁶ javnih zavodov. Pomembno so k rasti prispevala tudi plačila neproračunskim uporabnikom (zasebni izvajalci javnih storitev), ki so se povečala za 40 %. Ti odhodki so se v primerjavi z 2019 več kot podvojili. Finančni načrt za leto 2025 predvideva presežek v višini 148 mio EUR zaradi pričakovanega presežka pri zavarovanju za dolgotrajno oskrbo.

Rast odhodkov **pokojninske blagajne (ZPIZ)** se je lani vidno okrepila na 10,5 % (2023: 5,8 %). To je bila predvsem posledica 8,8-odstotne redne uskladitve pokojnin, ki je bila najvišja v dveh desetletjih. Skupni odhodki za pokojnine so se v zadnjih petih letih povečali za 2 mrd EUR oziroma 44 %. Rast je bila nekoliko večja od povečanja nominalnega BDP. Posledično se je delež odhodkov za pokojnine povečal na 10,0 % BDP. Realna kupna moč povprečnih pokojnin se je v zadnjih petih letih povečala, saj je bila rast vseh vrst pokojnin⁷ višja od kumulativne inflacije. Visoka uskladitev pokojnin je kljub nadaljevanju ugodne dinamike prihodkov od socialnih prispevkov terjala precej višji transfer iz državnega proračuna. Skupni transfer se je povečal na 1,4 mrd EUR, kar predstavlja 2,2 % BDP.

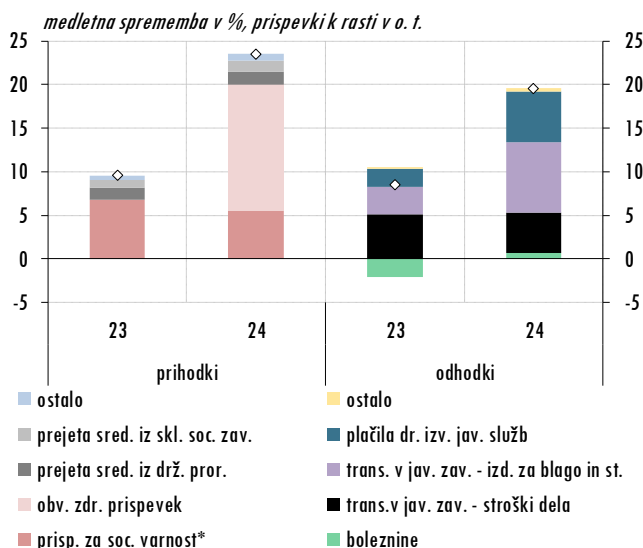
⁴ Komentar realizacije državnega proračuna se nanaša na dnevne podatke, razpoložljive na <https://proracun.gov.si/Public/BudgetCurrent>.

⁵ Na dinamiko prihodkov in odhodkov bo financiranje Sklada za obnovo sicer še vplivalo. Z zakonom določeni namenski prihodki se namreč knjižijo na strani prihodkov in hkrati kot odhodek državnega proračuna, ko se odvedejo na sklad kot njegov prihodek.

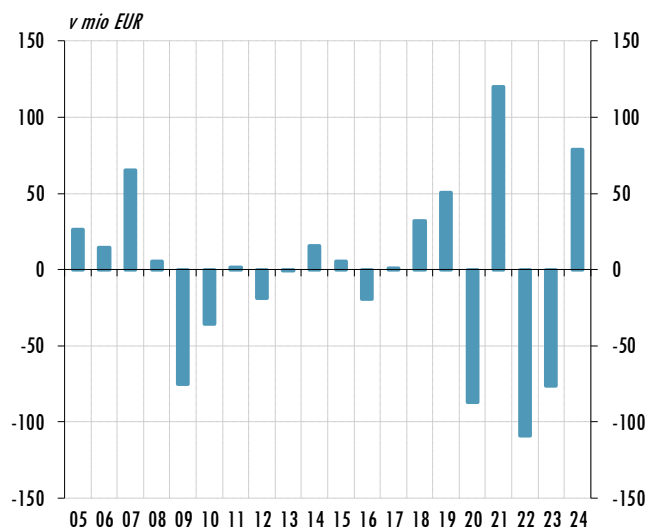
⁶ Transferi za izdatke za blago in storitve, zdravila, ortopedske pripomočke ter cepiva, transfuzijo krvi in sanitetni material.

⁷ Povprečna starostna pokojnina, te sicer predstavljajo največji delež odhodkov, je bila v povprečju lanskega leta za 36 % višja kot leta 2019. Povprečna invalidska pokojnina se je v tem obdobju povečala za 35 %, družinska oziroma vdovska pa za 32 %. Inflacija je v tem obdobju znašala 21 %.

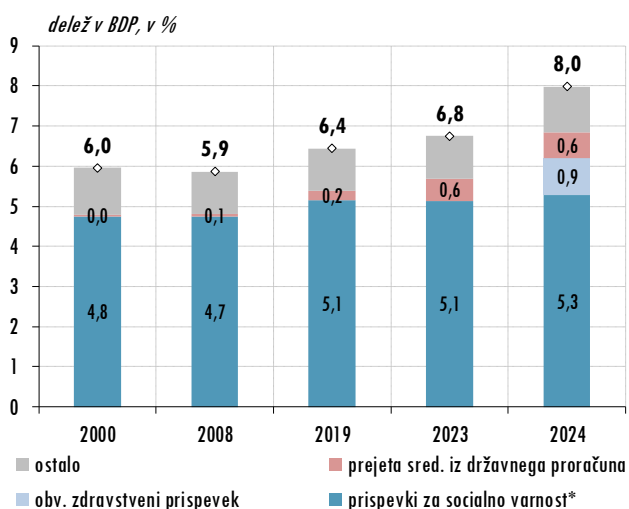
Slika 3: Prihodki in odhodki ZZZS

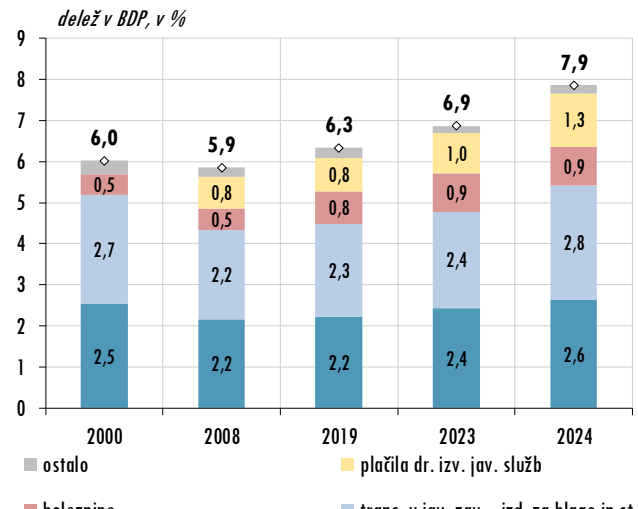
Slika 4: Saldo ZZZS

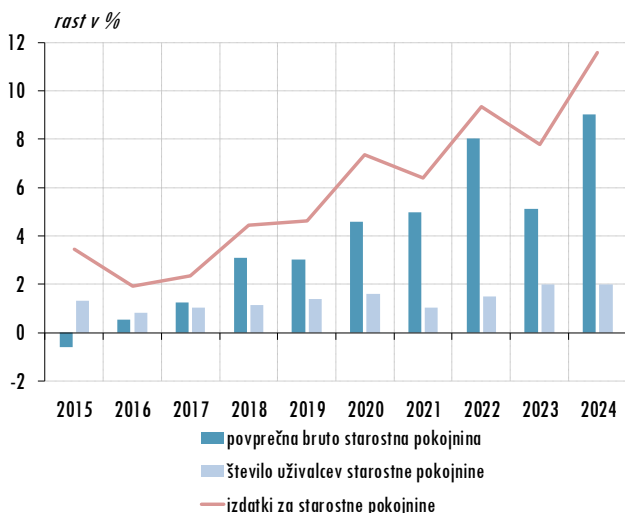
Slika 5: Prihodki ZZZS

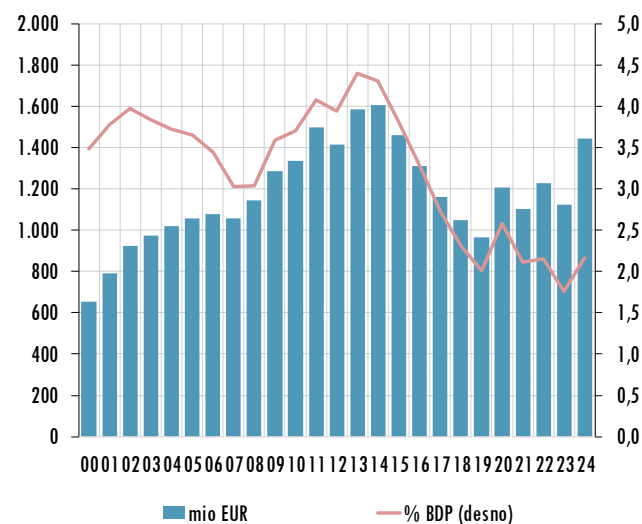
Slika 6: Odhodki ZZZS

Slika 7: Starostne pokojnine*

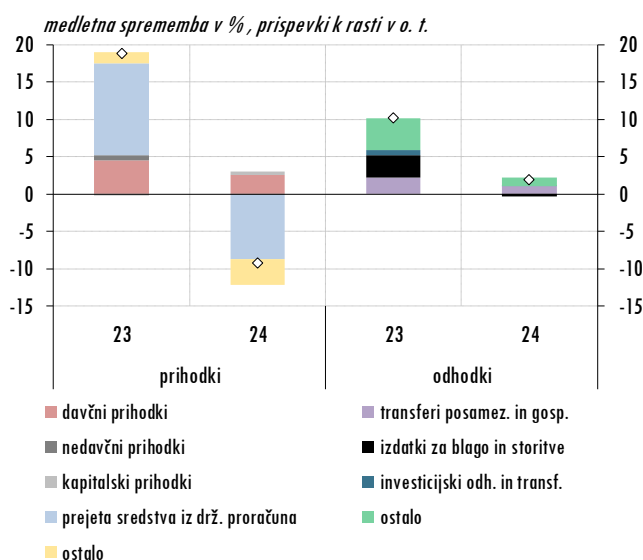

Slika 8: ZPIZ - prejeta sredstva iz državnega proračuna

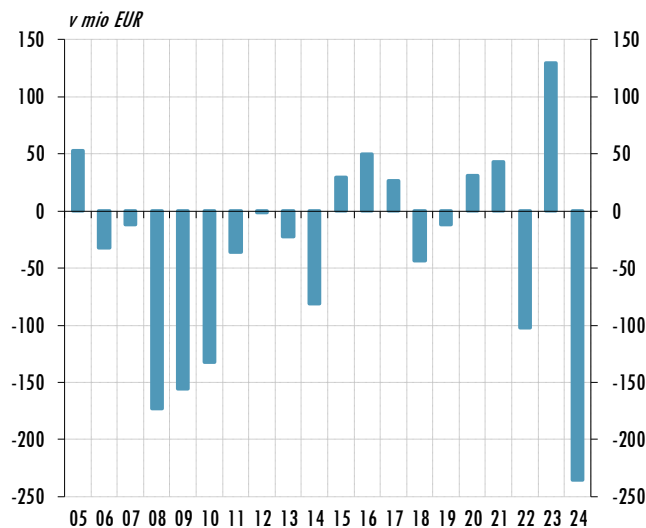
Primanjkljaj **bilance proračunov občin** je lani znašal -236 mio EUR oziroma -0,4 % BDP, kar je največ po globalni finančni krizi pred petnajstimi leti. Prihodki so se znižali za 9,2 %, v prevladujoči meri zaradi manjšega transferja iz državnega proračuna za odpravo posledic naravnih nesreč.⁸ Rast odhodkov je znašala 1,9 %, kar je precej manj kot leta 2023 (10,1 %). Upočasnitev je zlasti posledica stagnacije vmesne porabe, ki se je v letu 2023 povečala za skoraj 20 %. Investicijska aktivnost je stagnirala drugo leto zapored. Rast porabe je tako izhajala predvsem iz nadaljnje rasti transferjev posameznikom in gospodinjstvom.

Slika 9: Prihodki in odhodki proračunov občin

Vir: MF, preračuni FS.

Slika 10: Saldo bilance proračunov občin

Vir: MF.

⁸ V letu 2023 so občine za odpravo posledic naravnih nesreč iz državnega proračuna prejele 234 mio EUR, v letu 2024 pa 54 mio EUR.